

Ook Terneuzen heeft een observatiehut

W.L. de Kock

Zeeuwsch-Vlaanderen, een gebied dat geklemd ligt tussen de Westerschelde en de Belgische grens, kent prachtige natuurterreinen. Wij denken in de eerste plaats aan de Saeftingheschorren, de bossen van de Braakman en de diverse binnendijkse kreken. In deze strook land met een Zeeuws bestuur en een Vlaamse inslag zijn de verschillen met de rest van het land werkelijk opvallend. Wie dit wil ervaren en de sfeer proeven, wordt van harte uitgenodigd dit mooie land met een bezoek te vereren. Natuurlijk kent Zeeuwsch-Vlaanderen ook natuurbeschermingsorganisaties. In West-Zeeuwsch-Vlaanderen hebben ze 't Duimpje', genoemd naar de streeknaam voor de Winterkoning. In Oost-Zeeuwsch-Vlaanderen werd in 1956 de Vogelwacht Oost-Zeeuwsch-Vlaanderen opgericht, die later 'De Steltkluut' ging heten. Dat laatste naar aanleiding van de broedgevallen in deze streek van deze unieke vogelsoort.

De aanvankelijke geestdrift bekoelde en pas in de jaren zeventig kwamen de meeste activiteiten weer tot leven.

Groot was het enthousiasme in die dagen voor de natuurbescherming en allerlei activiteiten kwamen van de grond.

Jan Dekker-observatiehut

Door financiële steun van 'Het Vogeljaar' kon in 1971 in de nabijheid van Terneuzen een observatiehut gebouwd worden, waarvan de zorg werd overgedragen aan de Vogelbeschermingswacht 'De Steltkluut'. Deze observatiehut werd genoemd naar Jan Dekker, tot zijn dood (op 19 augustus 1972) een belangrijk redactielid van 'Het Vogeljaar' die tevens de gehele administratie en verzending van ons blad verzorgde. Aan hem heeft 'Het Vogeljaar' veel te danken. Het leek ons goed om onze lezers thans eens in te lichten over wel en wee van deze observatiehut in de afgelopen jaren en de grote invloed die de observatiehut op de vogelbeschermingsgedachte in Vlaanderen al heeft gehad.

Zie ook 'Het Vogeljaar' 19(1) : 439, 20(1) : 75, 20(4) : 121 en 21(6) : 535.

Er werd aansluiting gezocht met de landelijke organisaties hetgeen resulteerde in het idee ook in onze regio een vogelobservatiehut te installeren. Enthousiaste leden van de vereniging staken de koppen bij mekaar en maakten grootse plannen. In de archieven van de vereniging komen wij de namen tegen van Grootjans, Ottens, Van de Berg, Sponselee, Van de Kerkhove en anderen. Hoe ze het toen allemaal voor elkaar kregen blijft een persoonlijke zaak. Feit is dat met steun van 'Het Vogeljaar' er een observatiehut kwam, die tot op heden van nut is voor de vereniging als educatief object in verband met kennis van de vogelwereld, biotoopvorming, seizoenwisseling, vogeltrek en niet in het minst de activiteiten van de jeugdleden.

Jan Dekker was in die dagen een groot animator voor de observatiehutten. Mede daarom werd bij de installatie de naam 'Jan Dekker-observatiehut' aan het project toegekend.

De plaats waar de hut moest komen moet ook

De Jan Dekker-observatiehut aan de Spulkom.
Foto: Bouke Grootjans.

Een goed uitzicht over de Spuikom...

Foto: Bouke Grootjans.

wel een punt van discussie geweest zijn. De mensen die op de educatieve toer zaten gaven de doorslag. Dus kwam de hut niet ver van de bebouwde kom van Terneuzen, bij een terrein dat gemakkelijk toegankelijk was en waar men met weinig kennis van zaken binnen korte tijd veel kon opsteken.

Bij de verbreding van het kanaal Gent-Terneuzen werd onder andere een afval-waterleiding gegraven, die tevens dienst moest doen voor het afvoeren van polderwater bij hoge waterstand.

Daar dit incidenteel wel eens uit de hand kon lopen, liet Rijkswaterstaat een zogenaamde spuikom aanleggen, ook wel boezem genaamd, die als bufferopslag voor het afgevoerde water moest dienen. Aanvankelijk was deze boezem een gebied met veel slikplaatjes, een terrein met een dynamische werking en een uitdaging voor allerlei vogels, die dergelijke plaatsen als hun biotoop en foerageergebied uitkiezen.

Met Rijkswaterstaat werd overeengekomen, dat de hut op hun terrein mocht staan voor een bepaalde termijn en dat daarna om verlenging moest worden gevraagd. Het werd de basis voor een jarenlange goede verstandhouding tussen deze dienst en onze vereniging.

Wij schrijven 1971 en het valt op dat vanwege een goede documentatie nog veel feiten uit die tijd te achterhalen zijn.

De opzet om een breed publiek bij het project te betrekken bleek helaas een illusie. Ook hutexcursies van 'De Steltkluut' sloegen nooit erg aan. Belangrijk feit is wel dat het een plaats werd van waaruit een grote stimulans uitging voor de opvolging via jeugdleden. Zeker is dat de kern van de vereniging er nu heel anders zou hebben uitgezien als deze jeugdleden met hun enthousiasme er niet zouden zijn geweest. Door het in gebruik nemen van een logboek in de hut werd tevens een goede registratie opgebouwd van alle waarnemingen die de diverse bezoekers noteerden.

Natuurlijk kenden wij ook 'ups and downs' in het bezoekersaantal. Zo beleven wij in 1974-1975 een hoogtepunt en kent 1983-1984 een diepdal. Daarna kwam er gelukkig weer een opleving en wel door de komst van een nieuwe generatie

jeugdleden.

Ook het gebied was aan verandering onderhevig. Bij de aanleg kwamen er veel boomstronken boven, afkomstig van een voorhistorisch bos dat voor een speciaal effect zorgde.

De slikterreintjes en aangrenzende droge platen boden Kluut en Tureluur volop gelegenheid tot broeden, terwijl Bergeenden hun toevlucht zochten in konijnepijpen die op hoger gelegen plaatsen weldra beschikbaar kwamen.

Wat de vegetatie betreft voltrok zich reeds na enkele jaren een drastische verandering. Daar de verhoging van de waterstand door overtollig water meestal in het winterhalfjaar plaatsvond, was er in het voorjaar en zomer weinig water in de boezem, waardoor een explosieve groei kon plaatsvinden van Zeeaster, dat later weer door grote rietvelden werd verdrongen. Of men dit nu leuk vond of niet, de verlanding bood wel gelegenheid tot het waarnemen van andere vogelsoorten dan steltlopers. Typische rietvogels als Rietgors en Blauwborst werden algemeen, terwijl het rietveld als slaapplaats een steeds belangrijker factor werd.

Terug naar de hut. Na veertien jaar trouwe dienst was het onderkomen hard aan een opknabbeurt toe. Fundering en dakbedekking waren dermate solide gekozen dat hieraan geen zorg was. De wand, en ook het hang- en sluitwerk werden vervangen, terwijl het geheel in een groen conserveringsmiddel werd gezet.

Dat alles met medewerking van enkele enthousiaste leden, die het karwei klaarden op initiatief van Bouke Grootjans.

In september 1985 werd de observatiehut officieel heropend door ir. J.A. de Roos, Hoofd van de dienstkring van Rijkswaterstaat. Er werd ook een nieuw bord met embleem aangebracht en last but not least kregen wij een uitgebreide recensie in de plaatselijke pers. In juli 1988 werd de buitenwand van de hut van een tweede verflaag voorzien en wel door de jeugdleden van De Steltkluut.

De organisatie was weer in bekende en vertrouwde handen. En zo blijkt dan dat een observatiehut een veel bredere functie kan hebben dan oorspronkelijk de opzet was.